26-27.04.23 8-Б (1 гр.), 8-В. Укр.мова Вч.: Харенко Ю.А.

Відокремлені прикладки (поглиблення, 2 урок)

Мета

- □поглибити відомості про прикладку як різновид означення;
- □з'ясувати умови відокремленн прикладок та їх роль у мовленні;
- □знаходити відокремлені прикладки в реченнях, правильно розставляти розділові знаки при відокремлених прикладках та обгрунтовувати їх;
- □правильно інтонувати речення з відокремленими прикладками.

Пригадаймо? Що таке прикладка?

Прикладка — це різновид означення, яке, указуючи на ознаку предмета, дає йому другу назву, виражається іменником і відповідає на питання який?

Н: Співак Монатік

Begjib teket iyi

Пригадаймо:

Прикладки можуть бути:

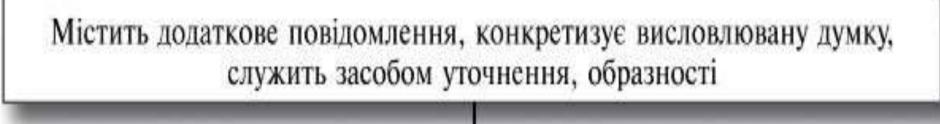
Поширеними - виражені кількома словами (Я передплачую газету "Голос України")

Непоширеними - виражена одним словом (поети-<u>шістдесятники</u>, поети-<u>романтики</u>, вірш-<u>медитація</u>...)

Ознаки прикладки:

Синтаксична роль - означення Функція - друга назва предмета Спосіб вираження - іменник Позиція - перед і після означуваного слова Граматичне узгодження - насамперед у відмінку.

Виражається іменником або іменником із залежними словами Відокремлена прикладка

Пов'язується з присудком

Буває поширеною (вираженою словосполученням)
і непоширеною (вираженою одним словом)

Поширену прикладку в середині речення відокремлюють **комами**, а в кінці— перед нею здебільшого ставлять **тире**: <u>Собор</u>, <u>свідок подій минувшини</u>, височіє на околиці міста. На околиці міста височіє <u>собор</u>— <u>свідок подій минувшини</u>.

Відокремлюються:	Приклад
поширені прикладки після означуваного слова	Мій <u>брат, кравець хлоп'ячих мрій,</u> зішив з землею небо (БІ. Антонич).
поширені прикладки, що стоять перед означуваним словом і мають обставинний відтінок	Українець за національністю, будівничий тонко відчував народний стиль.
прикладки, що стосуються особового за- йменника	Справжній талант, <u>він</u> постійно працю- вав над собою.

ЗАУВАЖТЕ!

Прикладки зі сполучником **як** не відокремлюються, коли вони не мають відтінку причини (такі прикладки відповідають на питання **у ролі кого? у ролі чого?**): <u>Растреллі</u> широко відомий в Україні як архітектор.

1. Будинок із химерами, цегляна будівля з прикрасами на міфологічні та мисливські сюжети, є головною архітектурною спорудою раннього декоративного модерну в Києві. 2. Це перший будинок у Києві, побудований із використанням цементу — нового матеріалу для будівництва. 3. Нині Будинок із химерами використовується як офіційна резиденція Президента України.

ОПОСТЕРЕЖЕННЯ

А. Прочитайте речення в обох колонках.

Великдень — велике християнське свято.

Паска — кулінарний виріб.

Великдень, велике християнське свято, припало цьогоріч на 1 травня. Паску, кулінарний виріб, випікають напередодні свята.

Б. Поміркуйте, у якій колонці вжито відокремлені прикладки, а в якій — складені іменні присудки. Обґрунтуйте вашу думку.

Відокремлюються:	Приклад
прикладки, виражені сполученням слова <i>чо- ловік, жінка, хлопець, дівчина, людина</i> і под. з іншими словами;	
прикладки, що приєднуються до означувано- го слова словами або, тобто, чи, наприклад, особливо, на ім'я, на прізвище, як-от.	

ЗАУВАЖТЕ!

Не відокремлюються прикладки, які стоять перед означуваним словом і мають лише означальне значення: *Співачка Руслана Лижичко* поділилася родинним рецептом випікання паски. Щодо власних назв — імен і прізвищ людей — прикладкою є саме загальна назва.

Прикладки виділяються на письмі за допомогою як ком, так і тире. За допомогою тире відокремлена прикладка виділяється, як правило, якщо вона:

- а)має уточнювальне значення і перед нею можна поставити слова а саме: Винуватці тої катастрофи два хлопчики літ семи-восьми та п'ятиліток-дівчинка наче не чули сердитого материного поклику (М. Коцюбинський)
- б) стоїть у кінці речення і стосується іменника (це робиться ще й для того, щоб прикладка не сприймалась як однорідний член речення): Перед тобою світ великий том розкритий (М. Рильський). Ти живеш у Києві прекрасному й чарівному місті (Ю. Смолич).

Знайти відокремлені прикладки.

- 1. Нема без кореня рослини, а нас, людей, без батьківщини (М. Чернявський).
- 2. У клопотах і турботах непомітно спливло літо вінець хліборобського року (В.Скуратівський).
- 3. Наше століття багате на різноманітні сенсації, тобто на неймовірні чи малоймовірні явища (З кн. "Дванадцять місяців").
- 4. Син бідного сільського титаря, Павло Грабовський в дитинстві пізнав не тільки злидні, щоденні важкі турботи про хліб насущний, а й поетичні обряди, сумовиту красу народної пісні (О.Дей).
- 5. Ремез пташка невеличка, в'є гніздечко-рукавичку на лозині біля річки (А.Камінчук)
- 6. Змовкнув дятел працьовита птиця (В. Ткаченко).

Складіть із речень кожної пари одне речення з відокремленою прикладкою.

- 1. Історія міста Коломиї сягає глибини тисячоліть. Коломия культурний осередок Прикарпаття.
- 2. У Коломиї можна відвідати музей Писанкового розпису. Музей Писанкового розпису один із найоригінальніших етнографічних центрів України.
- 3. Перлиною природного фонду Харківщини є ріка Сіверський Донець. Сіверський Донець найбільша правобережна притока Дону.
- 4. Північно-західну частину Волині прикрашає озеро Світязь. Світязь найглибше й найбільше озеро в Україні.

Вправа 4, с.144

Перепишіть текст, розставляючи розділові знаки. Поясніть причини відокремлення прикладок.

2010 року в Софійському соборі з'явилося унікальне панно «Пресвята Богородиця» складене з 15 тисяч розфарбованих вручну писанок, Оксана Мась талановита одеська художниця працювала над цією дивовижною мозаїкою майже рік. Писанки для роботи розмальовували люди по всій Україні професійні художники та друзі діти й черниці. Мозаїчне панно «Погляд у вічність» вагою 2,5 т зображує очі образу Діви Марії воно створене за мотивами однієї із старовинних українських ікон епохи бароко (К. Шевелєва).

В. Перегляньте експрес-урок «Великдень чи Пасха?» й поясніть, чи те саме позначають слова з теми цього уроку.

Великдень чи Пасха?

https://www.youtub e.com/watch?v=gcB SsJak2ow

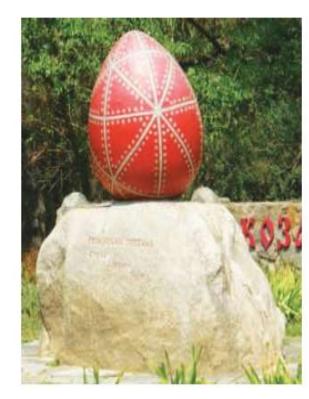
Домашнє завдання §39- §40. Вправа з будиночком на с.146

Перепишіть текст, ускладнюючи речення відокремленими прикладками.

На З(з)апоріжжі в перед/день В(в)еликодня 2007 року в північно/східній частині острова Х(х)ортиця відбулося урочисте відкриття півтора/метрової гранітної скульптури/писанки. Пам'ятник у формі яйця встановлено на місці відкритого на острові С(с)вятилища третього—другого тисячолі(т/тт)ь до н. е.

Унікальний пам'ятник виготовлено з матеріалу, який було доставлено з Я(я)нцевського кар'єру. Скульптуру роз(с)писав художник Леонід Микитин традиційним українським писанковим орнаментом.

Підкресліть прикладки.